

IZ ZGODOVINE SLOVENSKEGA ŠOLSTVA NA TRŽAŠKEM

Stoletnica svetoivanskih šol

(Nadaljevanje)

Kot kuriozum naj navedemo še to, da je v isti štiviki »Slovskega priatla« objavljena »prestava« cesarske pesni »Bog obrani, Bog obvari« (Serbidola), ki so jo peli po tržaških šolah vse tja do konca prve svetovne vojne.

Ko je ustanovljena šola l. 1864 je razpisna služba učitelja in učiteljice na svetoivanski šoli. Uspeh razpisa ni znan. Zato je težko ugotoviti kdo so bili prvi učitelji na svetoivanski šoli. Vsekakor so bili prvi učitelji duhovniki slovenske narodnosti (saj Sv. Ivan do prve svetovne vojne ni imel potrebe za italijanskim duhovnikom). Ali razen teh, so poučevali tudi učitelji posvetnega stanu.

V tedanjih časih so bile okoliške šole, kakor povsod drugod v Avstriji, povsem pod vplivom in nadzorom duhovščine. Dušni pastir je bil hkrati naravni ravnatelj farne šole. »Okrožni ogledi« so bili navadno dekani ali župniki. Tržaška okolica je tvorila z dekanijo Tomaj posebno šolsko okrožje. V času ustanovitve svetoivanske šole je bil okrožni ogleda Peter Aleš, kanonik pri Sv. Justu, a za časa, ko je šola obiskoval Josip Negode t. j. l. 1864, pa Jakob Koman, župnik iz Skednja. Josip Negode pripoveduje v svojih spominih, da je bil tedaj, ko je on obiskoval prvi razred, učitelj Piano doma iz Senožet, zaveden in razgledan učitelj, ki je zaradi svoje narodne zavednosti celo izgubil učiteljsko službo. Piano je tudi izdal l. 1866 časopis »Ilirski Primorjani«, ki so ga pozneje prekrstili v »Primorčane«. Žensko mladino je poučevala učiteljica Marini v »Marinčevcah«, kakor se sedaj imenuje posvetno pod staro cerkvico.

Leta 1868 je nastopil pomemben preokret v šolstvu. Tega leta je namreč prešlo šolstvo iz duhovniških v posvetne roke in šole dobijo povsem novo, posvetno učitelstvo. Tedaj dobijo tudi vse okoliške »trivialne šole« slovenske učiteljice. Šole, a patronat in okrajno šolsko sodišče, ki je bilo tedaj v Trzinu, je dobil tržaški magistrat. Od tedaj naprej je na okoliških šolah učitelj obremenjen s šolsko vodilno. Imenovani so tudi člani šolske delegacije, ki jim je poverjeno nadzorstvo šol, ki se pa omejujejo na le poročanje o stanju in napredku šol.

Učni jezik je bil na svetoivanski šoli zmeraj slovenski, dokler ga niso fašisti ukiniteli, ko so podjarmili slovensko tržaško ozemlje. Ob času ustanovitve in še mnogo let kasneje ni bilo pri Sv. Ivanu nobenega italijana, učitelj Josip Negode pravi, da sta bili pri Sv. Ivanu, ko je on hodil v šolo, le dve ne-slovenski družini, pa še otroci teh dveh družin so obiskovali svetoivansko slovensko šolo. Ena teh družin so bili Lauferji, oče Nemec, mati pa Kranjica. Na to družino spominja še dandanes hlaša pri Lauferci, ki stoji visoko v Bregu, tam, kjer je cesta, ki vodi od Sv. Ivana na Novo cesto, najbolj strma. Lauferji so bili uradniška »financerska« družina. Drugi učence, ki ni bil slovenske narodnosti je bil iz družine Busić, doma iz Milj. Pravi pravzaprav so bili tudi Busići poitalijanečeni Slovenci, vsaj po primku sodce. Busićev oče je prodajal drva tam, kjer je bila svojčas Gasperčičeva trgovina, na sedaj najbolj prometni točki Sv. Ivana. Mladi Busić, ki je bil moj sošolec, je postal pozneje policijski nadzornik.

Ponavljamo, da je bil učni jezik svetoivanske šole izključno slovenski in, verjeti ali ne, z okrožnico št. 17181 od 2. novembra 1868 priznava mest-

ni magistrat, da je za okoliške šole slovenski jezik edini učni jezik!

Ko so začeli okoli l. 1865 — po pripovedovanju Josipa Negode — učiti razen slovensčine še italijansko, ni bilo za učenje italijanskega jezika nobenega interesa in so pouk italijanskega jezika kaj kmalu opustili, ker ne le da ni bilo za znanje italijanske nobile potrebe, marveč so tudi stari šolski otroci zahtevali, da bodi pouk vse slovenski emeti ne dajo t. j. da bi se z razen slovensčine učili je italijansko. Svetoivanci so tedaj esirajali po kranjsko, besede Italijan, italijansko niso poznali, mešani pa so esirajali po laško. Besede Slovenec, slovensko, Italijan, italijansko, so se izkristalizirale šele pozneje, ko se je razmahnil narodnostni boj na Tržaškem.

Kaj pa so se učenci tedaj učili v šoli? V spodnjem od-

delku spoznavanje črk, zlogovanje, branje, računanje na pamet, izgovarjanje, pravilno govorjenje, krščanski nauk. V višjem oddelku pa krščanski nauk, branje tiska, branje sv. pisma, lepomis, pravopis, računanje na pamet, pismeno računanje, slovnico, govorjenje, izgovarjanje. V teh predmetih so bili učenci tudi redovani. Razen tega so se učili tudi petja in godbe, a deklice ženska ročna dela, starejši dečki tudi pouk v kmetijstvu, sadjarstvu in čebelarstvu, katerega pouk pa se ni posebno prijel, ker se čebelarstvo še do danes ni kaj udomačilo v tržaški okolici.

Solski pouk se je vršil po starih načelih, znati vse na pamet. Josip Negode si je pesem, ki se jo je naučil v prvem razredu tako dobro zapomnil, da jo zna še danes povedati od začetka do konca. Je to znana pesem »Svetlo sonce se je skrillo«, ki jo je izdeklamiral, ko nam je

setim bratove na čelu je nudil zadovno dovolj možnosti. Prvi tajnik in organizator Dramatičnega društva v Trzinu Josip Prunk pripoveduje o predstavi »Desetega brata«, pri kateri je gostoval Anton Cerar. Danilo in je bila v gledališču »Desetega brata« pri kateri je gostoval Anton Cerar. Danilo in je bila v gledališču »Desetega brata« pri kateri je gostoval Anton Cerar. Danilo in je bila v gledališču »Desetega brata« pri kateri je gostoval Anton Cerar.

MIRKO POLIČ

Prireditve in razstave na slovenskih šolah

Mešani pevski zbor 1. razreda osnovne šole v Sv. Križu

Učenci II. razreda iste šole recitirajo »Kamnar in zidar«

Zborna recitacija »Nebesa pod Triglavom« učencev III. in IV. razreda iste šole

PRED GOSTOVANJEM LJUBLJANSKE OPERE Z BALETOM V TRSTU

Slovenske glasbene uprizoritve v Trstu

Težave Dramatičnega društva z repertoarjem in občinstvom - »Mamzelle Nitouche«, prva opereta na tržaškem odru - Gmotna stiska

in Mirko Polič

Nameraval je čim več pevnih zborov združiti v en sam močan zbor. Eno izmed pevskih društev v Trzinu se je le priključilo mlademu pevskemu zboru podružnice Glasbene Matice v Trzinu, katere začetnik in vodja je bil Karel Mahkota, uporabljajo pri tem vse odlike svojega prirojenega organizatorskega daru. Tudi pevski zbor podružnice Glasbene Matice v Trzinu, katere začetnik in vodja je bil Karel Mahkota, uporabljajo pri tem vse odlike svojega prirojenega organizatorskega daru. Tudi pevski zbor podružnice Glasbene Matice v Trzinu, katere začetnik in vodja je bil Karel Mahkota, uporabljajo pri tem vse odlike svojega prirojenega organizatorskega daru.

nju Josipa Fr. Knafliča stalno gledališče, še druge težave, ki so mu jih povzročale prireditve, diletanstvo po raznih društvih in mu odtegovale občinstvo. Nekateri diletanti so bili celo nosi nekaterim igralcem stalnega gledališča in so hkrati mogli izrabiti repertoar gledališča z uprizorjenjem lahkega repertoarja. Pri sestavi repertoarja me je vodilo načelo, da bi tak, kakršne je potreben za takojšnji oder in ukus ljudi v Trzinu. V repertoar je zato prišla večina burk in ljudskih in pa otroških iger in je maljen del boljših in literarnih kaj vrednih del. Kadar sem spravljal na oder kako puhlo, nizkotno burko, sem videl občinstvo navdušeno in dobre volje, a ko sem se držnil s čim boljšim s kakor no boljše igranje, pa me je bilo sram, ko sem videl ljudi zehati in se dolgočasiti, če so sploh prišli k predstavi. In to je ravno, kar povzroča večino krize v dramatičnem društvu. Slabo obiskane predstave so najhujši udarec za blagajno Dramatičnega društva. Res pa je tudi, da se tudi igralcev, ki gledajo prazno dvorano, polotuje neka apatičnost. To sem posebno letos opazoval. Dokler smo imeli dobro obiskane predstave, so igralci kazali še nekaj ambicije in veselja — ko pa je začelo izostajati občinstvo, je padla tudi kakovost uprizoritvev.

Repertoar redkega literarnega izobraženega občinstva ni zadovoljeval, zato je izostajalo. Tudi ostalo občinstvo je bilo muhavost in tako je bilo treba neko predstavo celo odpovedati. Ne-kateri je zelo privlačevalo italijansko gledališče in tem je veljal intendantov vzdihi: »Prve dni po Veliki noči — v sredi tedna — pa so na polnoli do dveh tretjin gledališča »Fenice« tisti, ki jih k nam ni bilo. Vsak po svoje!« Mimo tega je imelo slovensko gledališče, ki je bilo od 1907 po prizadeva-

no niso imeli zaželenega uspeha. Zato je bilo treba najti drugačen izhod iz nevarnega položaja. Septembra 1910 je gledališče objavilo repertoar, ki je obsegal več iger s petjem in — operet: »Ipavec«, »Tatnik«, in »Teharski ple-miš«, Parma »Caroline A-maenke«, Vilhar »Jamska Ivanka«, Bloudek »V vodnjaku«, Benedix »Stera hiša«, Nestroy »Talisman«, Raimund »Zapraviljivec«, neznanega avtorja »Rezer-vistova svatba«. Po sodbi »Edinosti« je objavljeni repertoar dokazoval, da hoče odbor riskirati vse, samo da se podjete slovenskega gledališča okrepi končno tudi z denarnimi sredstvi. Ne-znan ljubitelj glasbe se je nekoliko pozneje v istem listu zavaroval proti očitkom in glasnim zahtevam slovenske glasbene kritike, naj se goji predvsem slo-vanska glasba, s pozivom: »Gojimo na naših predstava-h v prvi vrsti slovensko glasbo, a poleg tega tudi dobro neslovensko! Ne po-stavljajmo se na ozkosrčno stalščev. V koliko so dejanske uprizoritve gledališča ustregle temu široko-srčnemu stališču, so na svoj način dokazovale po-znejše uprizoritve gledališča, katerega razvoj je po-ganjalo naprej hitro na-predovanje kulturnega življenja med Slovenci.

Zborna recitacija »Sv. Križa« učencev V. razreda iste šole

Razstava osnovne šole v Sv. Križu

Razstava osnovne šole v Zavljah

SPISAL LOJZE CVAK

3.

Tomaž: Ne, ne Blaž, bo že kaj res! Zdaš se mi je poverilo. Moj nemo ni je pravil, da je silil od svojega nomota, da je v davnih časih živel tu v kloštru kapucni, ki je pomagal v čolnu pel psalme in ribice so mu v zboru odgovarjale. On da nikoli ni pojedel ene same ribe.

Blaž: Ne, ker je najbrž pojedel dve ali tri hkrati.

Tomaž: Hotel sem reči, da nikoli ni jedel rib.

Blaž: Gotovo, ker se je bal, kaj bi bilo z zborom. Vzemimo, da bi pojedel vse soprane in tenorje.

Tomaž: Blaž, Blaž, ti si ko neveren Tomaž!

Jerneje: No, vidite oče Tomaž, tako je tudi s tem Kristjanom Sušo.

Tomaž: Skrit je pa, skrit, in čuden, ta fant. Zdaš se mi svetlika, da bo kaj resnice, ker ga nihče ne mara v barko, čeprav se vsem ponuja.

Jerneje: Ne marajo ga, ne, ven na morje, ker prinasa nesrečo.

Blaž: Kakšno nesrečo, Jernej ti Jernejastil!

Jerneje: Oni dan, ko je nekaj mečkal okoli Markčeve mreže, jim je naslednje noči polovico požrl delfin.

Blaž: Saj je tudi nam požrl nocoj, čeprav mi Križe niti videl naše mreže.

Jerneje: Vidis, in tisti mutasti Mate, ce on samo pogleda v barko ali če ti le malo pomaga pri delu, tisto not gotovo ne boš šel brez uspeha, da morje.

Tomaž: Samo škoda, da se vsakogar tako boji. Ne gre do gležnjev v vodo ali na barko za ves denar.

Jerneje: In še eno vama zaupam. Ta Suša, ko lovi ponoči, pravijo, da skoro joka in prosi ribice odpustčanja in jim govori: »Ribice moje srebrne, odpustite meni grešniku, ker vas lovim. Toda če pustim, da živite ve, ne bova živela ne jaz ne moja bolna mati.

Blaž: Da, in zato izbira samo tiste, ki imajo slab poslih in ki so preveč nakazane.

Jerneje: In še eno vama bom povedal, ki mi jo je zaupa-la stara Kokaika, tista, ki vidi skozi devet zidov, ali hočete?

Tomaž: Povej, Jernej, povej!

Jerneje: Naj povem, kaj praviš, Blaž?

Blaž: Blekni jo, no!

Jerneje: Stisnita pas, da ne počita od smeha, ker je zelo debela! Ali sta pripravljena?

Blaž: Izkašljaj se no, Jernej!

Jerneje: Ta Kristijan, ta reva od Suše, da meče oči na Anico, hčerko našega gospodarja, Moholanovega Jakoba, tega bogatega. Presneto visoko je pogledal! Čudno, da mu ne poči žila na vratu.

Tomaž: Ej, ne bo nič iz te leščel. Ko bo stari izvedel bo moral fant prestati hude čuse. In mati Anica, ki vidi samo svojo bogatijo! Pa saj fantu privoščim vso srečo.

Jerneje: In za Anico nori tisti Marko s Primožev, edini sin bogatega Mikole. Njih bratce je na deset sečnjev. Dejal bi, da ta Marko omlati dvanaest takih Križev, kot je ta Križe.

Blaž: Vidita, kako blodita! Sedaj, reva, upočasni njima nič, križ in kaj vem, prej pa čarovnik, skrit značaj, čudežni

riboč. Zato vama povem samo to: Če bi Kristijan res poznal kako posebno vabo za ribe, potem bi se lahko povzvil na vse Urše, Marke in Jakobe, ker bi se v nekaj letih prav gotovo izvelkel iz te revščine, v kateri mi vsi tičimo. Potem bi lahko povprašal za Anico, saj ga rada vidi. In če res copra, kakor pravite, potem pa lahko vpraša samega cesarja za kako princeso.

Jerneje: Saj sva midva hotela samo razložiti, kako je z njim. Mislim, da bi bilo najbolje, da bi kar Križeta vprašali, da bi nam povedal in nas navadil kar zna. Tako bi si tudi mi opomogli. Naj bodo bukke črne ali bele, glavni je, da se ulovi, pa četudi bi pri tem pomagal sam morsk vrab. Vi bote Tomaž, bi se mu lahko približali in mu povedali, kaj nas srbí, potem bova pristopila še midva. Saj si z nami, Blaž?

Blaž: Še pri nobeni »svinjski procesiji« nisem manjkal, tudi pri tej ne bom.

Jerneje: Torej, da smo si edini! Če Tomaž pove vama, morate tudi nama pokazati, če pa pokaže nama, morava pa midva tu bote Tomaž razložiti vse. Tako, udarimo! (Jerneje in Tomaž si podajata roke, Blaž zre nekam stran.) Kam buljisi? Udari no, Blaž!

Blaž: No, pa udarimo! (Blaž udari Zase). Najrajši bi jih po gobcu. (Križe pride od desne in sede s hrbtom proti njim). Tam pri svinou pošli, Jernej! Jaz bom tu, kjer je bolj razkano.

Jerneje (pridušeno): Ga vidite? Kakor, da bi zrasel iz zemlje! (Glasno) Blaž, poljdiva, da bova prinela še oni kos mreže! (Daje znamenje Tomažu. Oddeta na levo).

in pisalo tudi iz črnega kamna in fant je rad čečkal, eeh. Črna tablica, črno pisalo črne bukke... Ta Jernejc jo je po-gruntal, ima dobro črepično ta Jernejček.

Kristijan si zvižga neko popevko.

Tomaž (kašlja, vstane, gre proti Kristijanu): Kdo si, da te ne poznam? Na, ti si Križe! Malo vidim več.

Kristijan: Jaz sem, jaz, stric Tomaž!

Tomaž: Ravno prav, da te vidim, rad bi te nekaj po-prosil. Saj veš, svet na prošnji stoji.

Kristijan: Kaj bi prosil, kar povejte, stric!

Tomaž: Bote Lovro s Proseka je spodstrigel rep tiste-mu svojemu belcu, tistemu, ki se rad plaši.

Kristijan: In vam je dal žimo, oče Lovro, kaj ne? In vi bi radi, da vam spletem dobro tunjo.

Tomaž: Glej, kako mi pobiraš besede z jezika. Pravza-prav eno tistih najboljših, saj me razumeš, eno tistih naj-boljših, da mi spletes.

Križe: Saj so vse dobre, tudi tiste, ki sem jih vam napravil lani.

Tomaž: So in niso! Veš močne so in trpežne, ali ribice ne gredo preveč rade nanje.

Križe: Če so močne in da jim voda ne škodí, kaj še hočete boljših!

Tomaž: Eh, tvoje imajo poseben lek, tvoje!

Križe: Potem jih lahko zamenjam za vase, oče. Ali povem vam, da se boste kesali, ker se moje kaj rade trgajo.

Tomaž: Tudi dobro tako, vsaj za malo časa bi poskušal tvoje, mi se ti treba bati, saj znam molčati kot morako dno.

Križe: Ne vem, kaj pravzaprav hočete. Toda jaz vam rad ustrezem, kakor sami hočete, Torej tisto žimo demite v kotel v mrzlo vodo, potem naj potasi zavre. Nato pustite, da se ohladi. Ko bo voda popolnoma mrzla, posušite žimo v seneli. Potem jo prinesite meni in spletem vam bom take tunje, da vam bodo trajale dolgo let.

(Nadaljevanje sledi)

VREME

Vremenska napoved za danes: Spremenljivo oblačno in sončno vreme z vmesnimi razjasnitvami in možnostjo krajevnih padavin. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 29,5 stopinje; najnižja pa 20,3 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

Opozorjamo vas na sledeče **RADIO** oddaje: Jug. cona Trsta: 15.00: Odločki iz Svarov opere «Preseren». Trst II: 20.30: Slovenski moški zbori. Trst I: 21.00: Ferrari: «Stirje grobljanja», dirigent Antonino Votto. Slovenija: 12.30: Vesele slovenske narodne pesmi.

ŠPORTNI DNEVNIK

DANES BOSTA DOLOČENA ŠE ZADNJA DVA ČETRTFINALISTA

Iz tekme med Turčijo in Nemčijo nasprotnik Jugoslavije za nedeljo

V Baslu bosta igrali Švica in Italija

ZUERICH, 22. — Jutrišnja lukajšnja tekma med reprezentancama Turčije in Nemčije bo dololočila, kdo bo v nedeljo nastopil proti Jugoslaviji v Zuerihu. Čeprav je Nemčija favorit, vendar ne bi hoteli dati vanjo roke v ogenj. Nemčija bo lahko nastopila s spoštnimi igralci, saj je v nedeljo proti Madžarski igrala z rezervno, kar ni bilo simpatično sprejeto niti v športnih krogih, še manj pa pri gledalcih, ki so se mnogo pred začetkom prvenstva pokupili vstopnice za to tekmo v pričakovanju, da bodo videli veliko borbo. Videli so sicer na delu Madžare, ki pa se jim ni bilo treba truditi, ker je pa igrala proti njim le rezerva. Madžari so se preveč dobor igrali. Če bi se zadovoljili le s kakim golom, (kolikor bi

bilo pač potrebno za zmago), in se ne bi preveč izpostavljali, tedaj bi mogoče Puskas ne bil poškodovan. Visti, katerim pa ne povsem verjamejo, zatrjujejo, da Puskas 14 dni ne bo mogel igrati. Praktično bi to pomenilo, da bi Puskas na tem prvenstvu nobene tekme več ne odigral. Jutri zvečer bomo torej vedeli za preostala dva četrtfinalista. V glavnem pa bomo do sobote počivali.

RHEINFELDEN, 22. — Italijanski nogometaši, ki jih čaka jutrišnja tekma s Švicarji, so danes samo počivali po večernejšem razmeroma dolgem potovanju od Lugana semkaj. Rheimfelden je 18 km od Basla, kjer bo jutri tekma.

Govori se o nekaterih spremembah v moštvi, ki je nastopila v nedeljo. Tako bo mogoče Viola nadomestil Ghezzi, ki je doslej pokazal, da

ga še precej moti njegova notranja vzemirjenost pred resno odgovornostjo. Na svojih mestih pa bosta najbrž ostala Magnini in Giacomazzi, ki sta v dobri formi. V krilski vrsti bo mogoče nastopil spoštni Segato namesto utrjenega Nerijsa. V napadu bi naj bila izločena Pandolfini in Galli, ter bi napad bil takšen: Mucicelli, Pivatelli, Lorenzi, Cappello, Frignani.

Czeizler sicer o vsej tej zadevi molči in bo postavil ob javil šele jutri opoldne. BERN, 22. — Po vseh, ki prihajajo iz Macolina, kjer je nastanjena švicarska reprezentanca, namerava vodja švicarskega moštva za jutrišnjo tekmo z Italijo postaviti sledeče moštvo: Parlier, Neury, Bocquet, Kern, Frosio ali Flueckiger, Casali, Antene, Vonlanthen, Huegi, Ballaman, Faton.

Italijanski kolesarji za Tour de France

MILAN, 22. — Sestavljeno je italijansko moštvo za Tour de France. Albani in Benedetti (Legnano), Astrua in Grosso (Atala), Fornara in De Santi (Bottecchia), Carrea in Crippa (Bianchi), Coletto in Conterno (Frejus); rezervisti Giudici (Bottecchia).

Mitri-Hazel 14. julija v Rimu

RIM, 22. — Povratni dvoboj med Mitrijem in Hazelom oo 14. julija na olimpijskem stadionu v Rimu. Ring bodo postavili v bližini nekega ovinka.

NEW YORK, 22. — Italo Scorticini (srednja kategorija) je premagal v 10 rundah po točkah Pedra Gonzaleza.

RIMINI, 22. — Tretji dan tekmovalna jadrnica je Danska še bolj povečala svojo prednost. Lestvica, ki pa zaradi nekaterih prizivov še ni dokončna, je sedaj taka: Danska 8852 točk, Anglija 3752, Holandska 3497, Francija 3405, Jugoslavija 2384, Avstrija 2217, Italija 1899, Finska 1837, Zap. Nemčija 1524, Švica 1285.

OD PRVEGA DO PETEGA SVETOVNEGA PRVENSTVA

Danes teden smo objavili pod gornjim naslovom prvi del sestavka, in prispeli smo do polfinala drugega svetovnega prvenstva v l. 1934, ki je bilo v Italiji.

V polfinalu je CSR z lahko dosegla proti Nemčiji 3:1, medtem ko se je morala Italija v Milanu dovolj mučiti z Avstrijo, da je zmagala zopet s tesnim rezultatom 1:0. Finale je bil v Rimu. Tekma je bila ostra, negotova in napeta. Se 9 minut pred koncem je Češkoslovaška vodila z 1:0; gol je dosegel Puc, levo v križu. V 38. minuti je levo krilo Italije Orsi dosegel iz enačenja, v podaljških pa je Schiavio dosegel gol zmage za Italijo. Nemčija je z zmago 3:2 nad Avstrijo, ki je tedaj začela nazadovati, osvojila tretje mesto.

Leta 1938 je bilo v Franciji tretje svetovno prvenstvo. Udeležilo se ga je 15 držav. Španija, Argentina in Urugvaj se sploh niso prijavili, eliminirane pa so bile med drugimi Jugoslavija, Portugalska in Bolgarija. Tedaj je v Varšavi Jugoslavija doživela hud poraz 4:0. Jugoslovansko moštvo je bilo dobro, toda vratar je imel zelo slab dan; izpustil je tri gole ki bi jih lahko ubranil. Za nadaljnjo kvalifikacijo bi bili morali Jugoslovani v Beogradu zmagati s 5:0. Toda to se ni zgodilo. Kljub veliki premoči so Jugoslovani dosegli samo 1:0. «Anschluss» pa je preprečil nastop Avstriji.

V četrtfinalu sta bili eliminirani Švica in Kuba, prva po Madžarski z 2:0, druga pa po Švedski z 8:0. Italija je premagala Francijo s 3:1 (1:1), Brazilci in Čehi pa so morali odigrati še eno tekmo, ker se je prva končala neodločeno 1:1. V tej tekmi je bilo mnogo igralcev potolčenih. V ponovni tekmi je zmagala Brazilija z 2:1.

V semifinalu so Madžari z boljšo tehniko lahko premagali Švede 5:1, Italija pa je nadvladala Brazilijo 2:1. V finale sta tako prišli Italija in Madžarska. Italija je že vodila s 3:1, nakar je Madžarska zmanjšala razliko na 3:2, nazadnje pa je Piola postavil končni rezultat 4:2. Z enakim rezultatom je Brazilija v tekmi za tretje mesto premagala Švedsko.

Četrto prvenstvo v Braziliji Brazilija je bila pravzaprav odkritje tretjega svetovnega prvenstva. Zaradi velikega dviga nogometa v tej državi je bila Braziliji poverjena organizacija prvega svetovnega nogometnega prvenstva po vojni.

Deloma se je ponovila zgodba iz leta 1930. Za svetovno prvenstvo se je prijavilo 33 držav in z izločilnimi tekmi bi naj dobili končno 16 reprezentance za pravo prvenstvo tekmovalne. Toda v Braziliji je nastopilo le 13 reprezentanc. Med odsotnimi so bile pomembne reprezentance, na primer avstrijska, argentinska, belgijska, holandska, škotska in pa reprezentance iz Vzhodne Evrope:

madžarska, češka, romunska, bolgarska, poljska in sovjetska. Pač pa se je prvenstva udeležila — kar se doslej še nikoli ni zgodilo — Anglija, zibelka nogometa.

Ker je bilo samo 13 reprezentanc v Braziliji, sta imeli samo dve skupini po štiri moštva (v prvi: Brazilija, Jugoslavija, Švica in Mehika, v drugi: Anglija, Španija, Čile in ZDA). V tretji skupini so bile tri reprezentance (Švedska, Italija in Paragvaj), v četrti pa samo dve (Urugvaj in Bolivija).

Kot je mnogim še v spominu, se je za svetovno prvenstvo v Braziliji Jugoslavija plasirala z zmagama nad Izraelom s 6:0 in 5:2 in s tremi tekmi proti Franciji, 1:0 v Beogradu, 1:0 v Parizu in 3:2 v Florenci.

Rekord gledalcev na tekmi Brazilija-Jugoslavija

Za Urugvaj je bila pot lahka. Premagali so Bolivijo z 8:0. Brazilija je z lahko premagala Mehiko s 4:0, toda ne prijetno presenečenje je bilo priprava Švica, ki je dosegla 2:1. V veličastni tekmi proti Jugoslaviji si je z zmago 2:0 priborila nastop v naslednjem kolu. Jugoslavija je premagala Švico s 3:0 in Mehiko s 3:1. Jugoslaviji bi v tekmi z Brazilijo zadostoval neodločen rezultat. Za tekmo je vladalo neverjetno zanimanje. Takrat je bil porušen svetovni rekord števila gledalcev. Na novem stadionu Marakana je bilo 200.000 ljudi. V teh odločilnih trenutkih se je pripetila jugoslovanskemu moštvo več kot nepričakovana nezgoda. Pri prihodu na igrišče skozi podzemni dohod se je Mititi udaril v glavo, tako da je Jugoslavija začela tekmo z 10 igralci in v tem času že tudi prejela prvi gol. Mititi je potem prišel na igrišče z zaščito rane in obvezano glavo. Vendar so enakovredni slovari Brazilcem enakovredni nasprotnik.

Iz naslednje skupine so se plasirali za nadaljnje tekmovalne Švedci, ki so premagali Italijo s 3:2 ter remizirali s Paragvajem 2:2. Paragvaj je potem izgubil z Italijo 2:0. Prava senzacija tega tekmovalja pa je bila zmaga ZDA nad Anglijo z 1:0. Angleži so sicer prej zremagali Čile z 2:0, toda potem so jih premagali Španci z 1:0. Španci so si z zmago nad ZDA s 3:1 in nad Čile z 2:0 odprli pot v semifinale.

Urugvajci drugič svetovni prvaki V finalnem kolu so se vsi štirje finalisti med seboj sprijeli. Prvi dan (9. julija) je Brazilija visoko porazila Švedsko s 7:1, Urugvaj in Španija s 7:1, Urugvaj in Španija s 7:1, Urugvaj in Španija s 7:1. Po prvem dnevu je torej le Brazilija imela dve točki, ki so se podvojile še s skoraj enako visoko zmago proti Španiji (6:1), medtem ko je Urugvaj tudi proti Švedski dosegel veliko vrhunski rezultat 3:2. Ko pa sta ta dva med seboj sprijela, je pa je zmagal Urugvaj (2:1), ki je Brazilijo pre-

hitel in si tako v drugo osvojil svetovno prvenstvo, ki ga ima še sedaj. Švedska je premagala Španijo (3:1) in se tako med evropskimi reprezentancami najbolje plasirala.

Urugvajci, ki so si osvojili Rimetov pokal, so ga letos kar neredi vrnili organizacijskemu odboru, da ga podeli letošnjemu zmagovalcu. Predstavnik Urugvajcev je namreč dejal, da je bilo tisto izročanje popolnoma nepotrebno, ker bo tako treba pokal zopet vrniti zmagovalcem — Urugvajcem. Mogoče, da bo res tako, vendar pa bomo še videli.

Na eni tekmi - 22 izključenih

Kaj takega je najbrž še ni zgodilo na kaki nogometni tekmi: v Sao Paulu je bila pokalna tekma med moštvo Butafogo (Rio de Janeiro) in Portoguesa (Sao Paulo). Ko je tekma prešla v prerivanje in pretep med vsemi igralci, je sodnik izključil drugega za drugim vsah 22 igralcev. Potem pa je moral nastopiti še policija, da je preprečila vdor gledalcev na igrišče.

PARIZ, 22. — V nočni tekmi je budimpeštanski Vasas premagal Racing Club iz Pariza s 4:2 (2:2).

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Smrtna nesreča lambretista ki se je zaletel v tovornik

Nesrečo je povzročila mokra cesta - Šofer tovrnega avtomobila oproščen, Ker dejanje ni Kaznivo

Včerajšnji dan na kazenskem sodišču v Gorici je bil posvečen procesom proti osebam, ki so zaradi nepravilnega ravnanja z vozili nehoti zakrivila nesreče, pri katerih je bila tudi marsikatera smrtna žrtev.

Pred goriskega sodnika dr. Suicha je prišel 26-letni Marino Bandelli iz Ul. Rabatta 4, ki je kot šofer podjetja Cattinori povzročil smrt 30-letnega Francesca Caldaruila iz Tržica in precejšnje poškodbe 30-letnemu Narcisu Fragiacomu prav tako iz Tržica.

13. maja 1952 je ob 18. uri privozil po Mirski cesti proti Gorici s tovornim avtomobilom obtoženi Bandelli. Pri vojašnici «Montesanto» mu je nenadoma spodrsnilo in je nehoti zavozil na levo stran ceste; tisti dan je namreč deževalo in cesta je bila mokra.

Ko je tovorni avtomobil skušal zavoziti na desno stran, pa je iz mesta privozil na lambretti Francesco Caldaruilo, za njim je sedel njegov prijatelj Fragiacomu. Čeprav je pravicočasno pritisnil na zavestni vozik, ki je z vso močjo zadel v zadnji del tovrnega avtomobila. Sunej je oba moža vrغل na tla. Najhujeje poškodbe po gladu in po telesu je dobil Caldaruilo, ki je po dveh urah umrl v bolnici.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

DISKUSIJA OKOLI INTERPELACIJE SOCIALDEMOKRATOV

Javnost naj ve za delovanje upravnega odbora proste cone

Povišek treh lir na kg sladkorja proste cone, ki so ga samovoljno določili veletrgovci, da bi zgradili hiralnico, naj plačajo samo premožnejši sloji

Ze več časa se vodi v Gorici diskusija okoli delovanja goriske proste cone, katero je povzročil v goriskem svetovalce PSDI prof. Zuchali. Na občinski seji 13. maja je župan predlagal dve interpelaciji Zuchalija in dal pojasniti, ki pa niso mogla niti predlagatelja interpelacije, niti ostate občinske svetovalce, še manj pa številne meščane, popolnoma zadovoljiti.

Na izredno razburjivi seji je bilo ugotovljeno, da je upravnemu odboru Trgovinske zbornice sprejemal razne ukrepe za delovanje proste cone, ne da bi o njih obvestil posvetovalno komisijo, v kateri so tudi predstavniki občinskega sveta. In bi tako omogočilo, da bi prebivalstvo, kateremu je bila pravzaprav namenjena ustanova proste cone, obveščeno o ugodnostih in morebitnih neugodnostih, ki jih prinaša. Goriski trgovci na debelo so brez vednosti posvetovalne komisije ceno kontingentov sladkorja proste cone dodali povišek v višini treh lir. Ta povišek naj bi po besedah goriskega župana služil fondu za gradnjo novega doma za onemogle, ki je Gorici potreben. Zaradi te samovoljne odločitve upravnega odbora oziroma goriskih kapitalistov se zadeva z nepotrebnim poviškom ceni sladkorja (goriski veletrgovci trdijo, da so sami pridelili te tri lire, ker so uvozili sladkor po nižji ceni iz inozemstva) še ni končala.

Pred dobrim tednom je goriska PSDI po svojih dveh občinskih svetovaleh znova poslala goriskemu županu interpelacijo v kateri zahteva, da občinski svet na eni svojih bodočih sej sprejme resolucijo, ki bi dokončno rešila vprašanje povišanja na sladkor proste cone. Resolucija naj bi odobrila sedanjí povišek na sladkor proste cone, ker je zamisel o gradnji doma za goriske onemogle zelo človekoljubna stvar in je hiralnica nujno potrebna. Vendar pa ne bi smel povišek pasti na ramena vseh prebivalcev, marveč bi tisti prebivalci, katerih letni dohodek ne preseže 150.000 lir, imeli možnost zahtevati vrnitev povišaka, kajti za srednje premožnejšo družino petih glav bi povišek, kakršni je sedaj v veljavi, znašal toliko, kolikor letni družinski davek.

Vsekakor je iz resolucije

svetovalca Zuchalija razvidno, da ne zmorejo vsi prebivalci enako prenašati poviškov, ki so jih veletrgovci določili pa naj bo v še tako humane namene. Pri vsej stvari je zelo čudno, da upravni odbor Trgovinske zbornice dela na svojo roko brez posvetovanja s posvetovalno komisijo. Razumljivo je, da za gradnjo hiralnice, ki naj dokaže skrb občine za svoje siromašne in onemogle starše ne morejo vsi prebivalci enako prispevati in je zato potrebna nčotivitev, da manj premožnim ni treba prispevati poviška treh lir za kg sladkorja proste cone.

Zadnja interpelacija Zuchalija in Devetaka je še pred njeno predložitvijo na občinski svet razveljavila nekatere goriske gospode, ki ne morejo ali pa nečejo domneiti, da morajo za občinske rezeve žrtvovati tisti, ki več imajo in ne narobe, kot se, na žalost, dogaja. Prav v Gorici bi sicer to ne smelo biti, kajti vsakemu navadnemu meščanu je jasno, da grede največji dobički proste cone v žep najpremožnejših in je zato na njih vrsta da se oddolžijo vsaj najpotrebnejšim prebivalcem, če ne po svojem organu v Trgovinski zbornici ne storijo ničesar, kar bi dokazovalo, da prosta cone obstaja samo zaradi interesov najbogatših krogov goriskega prebivalstva.

Stavka

gradbenih delavcev

V znak protesta proti izdajalskemu sporazumu o poviških mezd in plač so včeraj stavkali tudi gradbeni delavci. Stavka je trajala 4 ure in se je pričela ob 12. To je že druga stavka gradbenih delavcev; prva je bila prejšnji terek, ki je prav tako dosegla precejšen uspeh. Delavci so zahtevali, da se sedanji poviški s sporazumom med tremi sindikalnimi organizacijami in Confindustria smatrajo šele za predujem na bodoče poviške, za katere so stopili v borbi delavci vse Italije.

Padec s stolpnice

V ponedeljek zvečer okrog 18. ure je rešilni avto Zelene griza odpeljal v bolnico Brigata Pavia 50-letno gospodinj

Francesco Filippini iz Ul. Lunga stev. 65. Filippini je malo prej padla s precej visokih stopnic svojega stanovanja ter si poškodovala levo nogo. V bolnišnici so jo sprejeli na opazovanje.

Včeraj seja občinskega sveta

Včeraj je bila seja mestnega občinskega sveta. Pričela se je ob 21. uri. Podrobno poročilo bomo objavili v naši prihodnji številki.

KINO

CORSO. 17: «Stekleni zid», G. Grahame in V. Gassman. VERDI. 17.30: «Zenske smo», I. Bergman, A. Valli, A. Magnani in I. Miranda. CENTRALE. 17: «Skrivnost Witra», G. Ford in W. Sindfors. VITTORIA. 17: «Živel kinol», S. Pampinini in C. Campanini. MODERNO. 17: «Elatov».

USPEHI IZPITOV na srednjih šolah v Gorici

SPREJEMNI IZPIT V NIZZO SREDNJO SOLO so napravili: Brambilla Franko, Cijak Vojko, Devetak Leopold, Figelj Ivan, Hoban Aleš, Hvalič Franc, Ljubich Marjan, Lutman Sergij, Mosetti Ivan, Nardin Vojko, Paulin Damjan, Pertot Vojko, Sirk Aleksander, Vidrih Aleksander, Winkler Robert (z odliko), Bertossi Nadja (z odliko), Bordona Santina, Cernetig Silvija, Koshuta Teodora, Leupuscech Helena, Marvin Florjana (z odliko), Massera Majda (z odliko), Nardin Natalija, Pulc Nerina (z odliko), Rožić Nevena, Stifilog Leopolda (z odliko), Sošol Marija (z odliko).

odliko), Ferletić Ivan Pavel, Furlan Silverij, Gruden Aleš, Lutman Maksimilijan, Pauletig Jožef, Primosig Karel, Rjavec Marija.

NIZZI TECAJNI IZPIT so napravili: Cerno Viljem (z odliko), Culetto Julijan, Pri-mozić Mirko, Tomaseti Ivan, Visintin Emil, Ambrosi Marta, Berlot Silva (z odliko), Ferletić Flavija, Gravner Ida, Marchi Andrejana, Marussi Eida, Mikulus Koščanca (z odliko), Paoletti Zlatka, Sakst-da Marija, Vizin Marinka. En dijak je padel, 27 jih ima pravne izpite.

DEZURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in po napravili: Bregant Ivan, Colja Josip, Cernic Ivan (z Rabatta 18 - tel. 21-24).

Kino na Brččinah

predvaja danes 23. z začetkom ob 18. uri barvni film:

„Hong-Kong“

Igralci: YEFF CHANDLER in EVELIN KEYES

ROSSONI RUGGERO KORZO GARIBALDI S

Razstavlja v paviljonih televizije in gospodinskih električnih aparatov najboljšo proizvod italijanske in inozemske proizvodnje

Poskusne oddaje s teleprojektorji Galatic 75 palcev italijanske televizijske družbe

Obiščite stande na tržaškem vzorčnem velese mu

PRODAJA NA OBROKE

Invest-Import

PREDUZEČE ZA IZVOZ I UVOZ OPREME

BEOGRAD

TERAZIJE 5/1

POST. FAH 680

TELEGRAM: INVESTIMPORT

TEL. 22-209, 22-247

TELEX: 01150

IZVOZI:

Industrijska i energetska postrojenja, gvozdena konstrukcije, plovne objekte i transportna sredstva, proizvode metalo-preradivačke industrije široke potrošnje

UVOZI:

Kompletna industrijska postrojenja za sve grane industrije, delove postrojenja i sve vrste uređaja, električne aparate i ostale instrumente, traktore i poljoprivredne mašine

PRETSTAVNIŠTVA U FNRJ:

ZAGREB, Gajeva 7, tel. 32339

SARAJEVO, Jug. Narodne Armije 27, tel. 3012

STALNA PRETSTAVNIŠTVA U INOSTRANSTVU:

PARIŠ, Rue de Chabanaia No. 12

MILANO, Via Pirandello No. 3

FRANKFURT AN MAIN, Oberlindau No. 108

BRUXELLES, Avenue de Tervueren No. 60

LONDON, Finsbury Pavement - Finsbury Court

NEW YORK, 4. N. Y., 24 State Street, Room 213

ANKARA, Salahattin Yurter Company Limited, Gölbaşı

Apartment Yenisehir

NEW DELHY, 13 Sunder Nagan Matura Road

BEYROUTH, P. O. B. 2885

MOTO GUZZI

Ekonomična, veletrististična sportna motorna kola, motorni tričikl 15 stotov nosilnosti. Nadomestni deli. Bati MONDIALPISTON za vse motorje. Uplinjaki Dellorto. Verige Ellos. — Mehanična delavnica. Reklificiranje cilindrov, osl. zredi, motornih glav, ventilov itd. za avtomobilsko in Diesel motorje in motorna kola.

Izključni predstavnik za TRST, Ul. Fabio Severo 18 tel. 38 903 - Na velesejmu paviljon D, stand 313